

ნინო ნადირაძე

საგანი: საქართველოს ისტორია, ქართული ლიტერატურა

კლასი : მეცხრე

თემა: ირანის ახალი პოლიტიკის გავლენა V საუკუნის მეორე ნახევარში ქართლში.

ესგ. ისტ. X 5. სასწავლო მიზანი: მოსწავლეს შეუძლია გაანალიზოს საგარეო და საშინაო ფაქტორების გავლენა ქართული სახელმწიფოს წარმოშობასა და განვითარებაზე.

ესგ. ისტ. X 6.. მოსწავლეს შეუძლია მსჯელობა საქართველოში არსებული რელიგიებისა და მათი აქ გავრცელების ისტორიული მიზეზების შესახებ.

მედიაწიგნიერების მიზანი:

მედიაში გამოყენებული ამბის მოყოლის სხვადასხვა ტექნიკის ანალიზი.

ლექსიკონი:

ჰაზარაპეტი-ირანელი დიდმოხელე;

არიელები-ირანელები საკუთარ თავს არიელებს უწოდებენ. აქედან მომდინარეობს ირანის სახელწოდებაც;

არშუშა-ქართლის პიტიახში, რომელიც ქართლიდან იეზდიგერთან იყო მიწვეული;

რესურსები: წყაროები ნაწყვეტი იაკობ ხუცესის „შუშანიკის წამება“, ჯუანშერი „ვახტანგ გორგასალის ცხოვრება“, სომეხი ისტორიკოსი ლაზარე ფარპეცი, ნუმისმატიკა-სასანური მონეტა, თვალსაჩინოება - ცეცხლთაყვანისმცემელთა ტაძარი, მულტიმედია <https://www.youtube.com/watch?v=Pq8tKUfTdAY>

აქტივობა 1

გაკვეთილს ვიწყებ გონებრივი იერიშით:

- რომელ საუკუნეში ვითარდება მოვლენები „შუშანიკის წამებაში“?
- რომელ საერთაშორისო ისტორიულ მოვლენას დაეფუძნა ჰაგიოგრაფიული ნაწარმოების დაწერა?

აქტივობა 2

წყვილებში წყაროებზე მუშაობა:

- წყარო ა-იაკობ ხუცესი „შუშანიკის წამება“
- წყარო ბ-ჯუანშერის „ვახტანგ გორგასალის ცხოვრება“

წყარო ა: იაკობ ხუცესი „შუშანიკის წამება“

„იყო მერვესა წელსა სპარსთა მეფისასა კარდა სამეფოდ წარემართა ვარსკენ პიტიახში, ძეი არშუშაისი, რამეთუ პირველიგიცა იყოქრისტიანე, ნაშობი დედისა და მამაისა ქრისტიანეთაი, და ცოლად მისა იყო ასული ვარდანისი, სომეხთა სპაიპეტისა.

..... რაჟამს წარსდგა იგი წინაშე სპარსთა მეფისა, არათუ პატივისა მორებისათვის, არამედ ძღვნად თვისსა შესწირივთა მეფისა და მის მიმართ უვარისყოფითა ჭეშმარიტისადა ღრმთისაითა და თაყვანისცემდა ცეცხლასა.. ცოლსა ითხოვდა სპარსთა მეფისაგან, რაითამცა სათნო ეყო მეფესა“.

წყარო ბ. ჯუანშერი „ვახტანგ გორგასალის ცხოვრება“

„და მასვე ჟამსა იყო კაცი ერთი, შვილი მთავართა, სახელით ვასკენ და ესუა მას ცოლი, მთავართა შვილი, რომელსა ერქუა შუშანიკ, ასული ვარდანისი. ხოლო ამას ვარსკენს ეუფლა ეშმაკი და განიზრახა მიქცევა ცეცხლის-მსახურებად: წარავიდა წინაშე სპარსთა, და დაუტევა სჯული ქრისტესი, და იქმნა ცეცხლის-მსახურ... ხოლო სპარსთა მეფემ წარმოაგზავნა იგი ნიჭითა დიდითა ერისთავად რანისა“.

უპასუხეთ შეკითხვებს და შეავსეთ სქემა:

1. რა მსგავს ინფორმაციას გვაწვდის მოყვანილი ნაწყვეტები?	2. რა განსხვავებულ ინფორმაციას გვაწვდის მოყვანილი ნაწყვეტები?	3. რა მიიღო ვარსკენმა გამაზდენების სანაცვლოდ?
ორივე წყაროში მოყვანილია ვარსკენი და შუშანიკი, ორივე წყაროში ვარქსენი	იაკობ ხუცესის წყაროში ნახსენებია ირანის შაჰი პეროზი, რომ ვარქსენი იყო ქრისტიანი, იგი თვითონ წარსდგა ირანის შაჰის წინაშე არა პატივის	გამაზდიანების სანაცვლოდ სპარსეთიდან იგი წამოვიდა ნიჭითა დიდით ანუ დასაჩუქებელი ტერიტორიით-დაინიშნა

გამაზდენდება.	მიღებისათვის, არამედ საკუთარი თავი შესწირა მეფეს ქრისტიანობის უარყოფით. ასევე ითხოვდა ცოლს. ჯუანშერის წყაროში მოყვანილია ეშმაკი შეუჩნდაო.	რანის ერისთავად. ითხოვდა ასევე ირანელ ცოლს, რათა ესიამოვნებინა შაჰისთვის.
---------------	--	--

აქტივობა 3

ერთსულოვნების მიერ გადაღებული ფილმისჩვენება

<https://www.youtube.com/watch?v=Pq8tKUfTdAY>

ფილმი 4 წთ და 30 წამი. მასში ნაჩვენებია ქვემო ქართლის პოლიტიკური ვითარება. ქართლში, ვარსკენის გამაზდენება და შუშანიკის წამების მოტივი.

კითხვები : მოყვანილი ტექსტებისა და ფილმის მიხედვით იმსჯელეთ:

შეკითხვა	სავარაუდო პასუხები
რა მიზანს ისახავდა ადგილობრივ დიდებულთა ამ ფორმით წახალისება?	ადგილობრივ დიდებულთა ამგავრი წახალისებით ირანის შაჰის კარი რელიგიური კუთხით შეაღწევდა ქართლის წარჩინებულების კარზე
ადგილობრივ დიდებულთა ამ ფორმით წახალისება რა შედეგს მოიტანდა ქვეყნის საშინაო პოლიტიკაში?	ქართლის წარჩინებულების რელიგიის შეცვლით ქვეყანა რელიგიურად ორად გაიყოფოდა, წარმოიშობოდა ანარქია, რომელიც მეფის ხელისუფლების გავლენას შეამცირებდა დაბალი ერის წარმომადგენლებზე. ხოლო ირანისათვის (მტრისათვის) ადვილად დასამორჩილებელი გახდებოდა.
რა მიზნით შეიქმნა ხუცესის მიერ „შუშანიკის წამება“?	„შუშანიკის წამება“ შეიქმნა საზოგადოებისათვის, რომელიც დაანახებდა უბრალო ერს სარწმუნოებრივი მებრძოლი ქალის სახეს. ამით სურდათ აემალლებინათ ქრისტიანული რელიგია, ეჩვენებინათ საზოგადოებისათვის, რომ მიუხედავად წამებისა სიკვდილის შემდეგ ყველაფერი დაფასდება, ფიზიკური ცხოვრება არაფერია სულიერ ცხოვრებასთან შედარებით.

აქტივობა 4

სომეხი ისტორიკოსი ლაზარე ფარპეცი:

ირანის შაჰ იეზდიგერდს ჰყავდა ჰაზარაპეტი მიჰრენესი, რომელიც შთააგონებდა შაჰს, რომ საჭიროა ზრუნვა არა მარტო სახელმწიფო შემოსავლებზე, არამედ ქვეშემრდომტა სულებზეც. სომეხთა ქვეყანა მახლობელია და მოსაზღვრე კეისრის სამეფოსი და რჯული და ერთმსახურება ისეთივე აქვს რადგანაც კეისარს უპყრია მათი სამთავრო, მგარამ თუ ჩვენს რჯულს მიაჩვევთ, დაუხალოვდებიან მას და შეძლებენ მის ცნობას. აქამდე თუ შემცდარნი იყვნენ, ახლა სწორ გზას დაადგებიან, შემდეგ თქვენც შეგიყვარებენ და არიელთა ქვეყანასაც, ხოლო კეისარს, მის რჯულსა და ქვეყანას განუდგებიან და განშორდებიან. მაშინ ჩვენთან ეს ქვეყანა მტკიცე სიყვარულითა და თანხმობით იქნება. ხოლო როდესაც სომხეთი მტკიცედ იქნება ჩვენი, მაშინ სწორედ ქართლიცა და ალბანეთიც ჩვენი იქნება.

კითხვები:

შეკითხვა	სავარაუდო პასუხები
რა მნიშვნელობას ანიჭებდნენ ირანელები რელიგიას?	ირანელები მიხვდნენ რომ რელიგია იყო ქვეყნის გამაერთიანებელი, თუ დაპყრობილ ქვეყნებში თავიანთ რელიგიას აზიარებდნენ, ისინი მათ შეიყვარებდნენ.
შეადარეთ ქართველი ისტორიკოსის ჯუანშერის და სომეხი ისტორიკოსის ინფორმაციები ერთმანეთს, რა საერთოს ხედავთ ამ ორ ნაწყვეტს შორის.	ირანის შაჰის ახალი პოლიტიკა, რომელმაც მეხუთე საუკუნის მეორე ნახევარში შედეგი გამოიღო. გაამართლა ამ ახალმა მეთოდმა, ქართლში აღმოჩნდნენ ისეთი პიტიახშებიც ვარქსენის სახით, რომლებმაც დაუტევეს თავიანთი რელიგია და ეზიარნენ მაზდეანობას.

აქტივობა 5

 სასანური მონეტა VI ს.	წყვილებში მოსწავლეებს ურიგდებათ სასანური მონეტის ფოტო. მათ უნდა იმსჯელონ და მოამზადონ პრეზენტაცია - განიხილონ საკითხები : ა) რატომ იყო გამოსახული ცეცხლთაყვანისმცემელთა სიმბოლო სასანური ირანის მონეტაზე? ბ) რას ნიშნავს საქართველოში მათი აღმოჩენა?
--	---

მოსწავლეთა წყვილების მიერ მომზადებული პასუხების სავარაუდო ნუსხა:

ა.ა. ცეცხლი მარადიულობის ნიშანია

ა.ბ. ირანელების მთავარი რელიგია ცეცხლთაყვანისმცემლობა იყო.

ბ.ა მათი აღმოჩენა საქართველოში ნიშნავს ირანსა და ქართლს შორის სავაჭრო ურთიერთობა იყო

ბ.ბ. ირანის პოლიტიკური გავლენ ქართლში ძლიერ იყო

აქტივობა 6

მოსწავლეებს ურიგდებათ თვალსაჩინოება „ცეცხლთაყვანისმცემელთა ტაძარი“,

უპასუხონ კითხვებზე:

ა. რა საერთო აქვს სასანურ მონეტასა, ჯუანშერის წყაროსა და თვალსაჩინოებას შორის?

ბ. იმსჯელეთ ქართლში ცეცხლთაყვანისმცემელთა ტაძრის არსებობაზე.

მოსწავლეთა სავარაუდო პასუხები:

ა. ა. ჯუანშერის წყაროში გადმოცემულია ვარსკენ პიტიახშის გამაზდენება, რაც ნიშნავს რომ ირანის შაჰის ახალმა პოლიტიკამ გაამართლა, ასევე გაძლიერდა მისი გავლენა ქართლზე როგორც სავაჭრო კუთხით, რადგან აღმოსავლეთ საქართველოში ნაპოვნია

სასანური მონეტები. ხოლო ცეცხლთაყვანისმცემელთა ტაძრის არსებობა მიგვანიშნებს, რომ უკვე არსებობს ადგილი ქართლში საიდანაც ვრცელდება მაზდეანობა.

ბ. ცეცხლთაყვანისმცემელთა ტაძრის არსებობა მიგვანიშნებს იმაზე რომ ირანის შაჰის ახალი პოლიტიკა, რომლის მიმართულება იყო სამხრეთ კავკასიის ქვეყნებში დაპყრობის შემდეგ მაზდეანობის გავრცელება გაამართლა და გაჩნდა ასევე კერები სადაც მოგვებს ჰქონდათ თავიანთი სალოცავი ადგილი

ცეცხლთაყვანისმცემელთა ტაძარი

აქტივობა 7

განხილულ წყაროების თქვენეული ანალიზზე დაყრდნობით, დაწერეთ რეფერატი

„ქვემო ქართლი V საუკუნის II ნახევარში“

(სავარაუდოდ რეფერატში მოსწავლეები ყურადღებას გაამახვილებენ მეხუთე საუკუნის მეორე ნახევარში ქართლის შიდა პოლიტიკაზე, ასევე ახდენს თუ არა გავლენას საერთაშორისო ვითარება ქვეყნის საშინაო პოლიტიკურ ვითარებაზე)

შეფასება

რა ვიცოდი	რა გავიგე	რა მინდა უფრო სიღრმისეულად ვიცოდე?
მეხუთე საუკუნის მეორე ნახევრის ქართლის ისტორიული მნიშვნელობა, საგარეო და საშინაო პოლიტიკა, ირანელების სახელწოდების მიმდინარეობა. ცეცხლთაყვანისმცემლობა. პეროზ მეფესთან ვარსკენ პიტიახშის წასვლის მიზეზები. ქრისტიანობის უარყოფა და გამაზდენება. შუშანიკ დედოფლის აგრესია და მოწამეობრივი ცხოვრება სიცოცხლის დასასრულამდე.	უცხო სიტყვა რას ნიშნავს - ჰაზარაპეტი, არიელები. რომ ცეცხლთაყვანისმცემელთა ტაძრებიც ყოფილა საქართველოში. და სომეხი ისტორიკოსის წყარო ისტორიაში კი გვქონდა ნასწავლი, მაგრამ აღარ გვახსოვდა, რომ ზრუნვა საჭირო იყო არა მარტო სახელმწიფო შემოსავლებზე, არამედ ქვეშევრდომთა სულებზეც.	გვინდა ვიცოდეთ როგორი ურთიერთობა ჰქონდა ქართლს სხვა ქვეყნებთან მეხუთე საუკუნეში. სად იყო ცეცხლთაყვანისმცემლური ტაძრები ქართლში. რამდენი წლისანი იყვნენ შუსანიკის შვილები, როცა ვარსკენმა იქონია გავლენა და რჯული შეაცვლევიანა წინააღმდეგობის გარეშე.